

An aerial photograph showing a winding river or canal cutting through a vast, green agricultural landscape. The fields are arranged in a grid-like pattern, with some areas appearing to be planted with crops like corn. The river flows from the top left towards the bottom right, curving through the fields. The lighting suggests a bright, sunny day, with shadows cast across the terrain.

▷ SZÖVEG: MOHAI ANDREA

A HOLLAND ÚT

A GÁTÉPÍTÉSTŐL A KARBONSEMLEGESSÉG FELÉ

Kevés olyan ország van, amely ekkora energiát fordítana fenntartható gazdasági modelleknek a határain túli elterjesztésére. Mindezt pedig nem csupán gazdasági érdekből teszi. Miért fontos a hollandoknak, hogy ne csak náluk, de máshol is egyre nagyobb teret nyerjen a körforgásos gazdaság? Hogyan erősítette Hollandia történelme a társadalmi összefogást? Mi a polder-modell? Hol tartanak a hollandok a környezetünk megóvásáért folytatott harcban? És vajon miért Amszterdam a „kerékpározás fővárosa”? A Holland Királyság nagykövetét, René van Hell urat kérdeztük...

– Míg fenntarthatósági mutatói alapján Hollandia néhány évtizede még nem tartozott az EU élvonalába, mára óriási fejlődésen ment keresztül. Önálló minisztérium és környezetvédelmi ügynökség dolgozik a célkitűzések megvalósításán. Mi volt a fordulat oka?

– Első körben erre azt mondanám, hogy a jelenlegi és az előző kormányunk nagyon sokat tett a környezetvédelem erőteljesebb érvényesüléséért. De nem feledkezhetünk meg arról, hogy a politikai döntések mögött a társadalmi igény volt a fő hajtóerő. Hollandiában nagy hagyománya van a közösségi konszenzuson alapuló döntéshozatalnak. Mi ezt „polder-modell”-nek hívjuk. A „polder” szóval azokat a területeket illetjük, amelyek a tengerszint alatt fekszenek, így gátakkal kell védenünk. A gátak építésekor tanultuk meg, milyen fontos az együttműködés, még olyan helyzetekben is, amikor nem feltétlenül értünk egyet egymással. A régió víztől való védelme minden ott élő ember közös érdeke, és ha a gátnak csak egy csekély részét is elhanyagolja valaki, akkor az egész terület veszélybe kerül. Történelmünk során megtanultuk, hogy problémáinkat csak közösen, összefogással tudjuk megoldani.

Ha ránézünk korunk nagy ökológiai kihívásaira, mit látunk? Klímaváltozást, vízszennyezést, természeti erőforrásaink túlzott kihasználását, hihetetlen mértékű hulladékfelhalmozást. Az összefogás fontossága nem is lehet kérdés! Nemcsak egyes országokban, hanem országok között is, hiszen a Föld mindannyiunk otthona, felelősséggel kell élnünk rajta!

„A gátak építésekor tanultuk meg, milyen fontos az együttműködés, még olyan helyzetekben is, amikor nem feltétlenül értünk egyet egymással.”

Deltawerken – a biztonság, a gazdaság és a természet kompromisszuma

Az 1953-as nagy árvíz után a holland Delta-régióban megkezdtek a világ egyik legnagyobb vízgazdálkodási és árvízmegelőzési projektjét. Az így megépült, az Északi-tenger folyó-visszaduzzasztó vihardagályai ellen védő gátrendszer az Amerikai Építőmérnökök Társasága felvette a „Modern világ hét csodája” listájára, amely a 20. század legnagyobb építőmérnöki eredményeinek állít emléket

Atlantisz, visszafelé

Hollandiában több mint 3000 polder található, amelyeket az ember mesterségesen hódított el a tengertől. E tengerszint alatti területeken azóta is dolgoznak, ám nemcsak a védelmükön, hanem a városi és vidéki megújulás jegyében is

– Mennyiben gyorsította fel e törekvéseket az Urgenda civil szervezet által 2015-ben a kormány ellen benyújtott kereset, melyben az EU felé ígért 15–17%-os károsanyagkibocsátás-csökkentési szintnél magasabb vállalásokat követeltek?

– Ez ébresztő volt a kormány számára! Főként, mert 2018-ban először a fellebbviteli, majd tavaly a Legfelsőbb Bíróság is elismerte az Urgenda jogos követelését, mely szerint Hollandiának 2020-ig legalább 25%-kal kell csökkentenie az 1990-es szinthez képest az üvegházhatású gázok kibocsátását. Ez az eset remekül példázza, hogy kormányunk ambiciózus döntései mögött erős társadalmi igények állnak. Magam is támogatom azon eszközöket, amelyekkel egy társadalom kifejezheti érdekeit a politikai döntéshozatalban. Ha egy ország lakossága úgy véli, hogy a vezetése nem tesz eleget olyan fontos célok elérésének, mint a klímavédelem – vagy legyen szó bármilyen más ösztársadalmi kérdésről –, akkor ennek hangot kell adnia.

„Ha egy ország lakossága úgy véli, hogy a vezetése nem tesz eleget olyan fontos célok elérésének, mint a klímavédelem – vagy legyen szó bármilyen más ösztársadalmi kérdésről –, akkor ennek hangot kell adnia.”

– A holland kormány tavaly nyáron jelentette be, hogy 2050-re Hollandia áramtermelését karbonsemlegessé kívánják tenni, mellyel az ország néhány év alatt a klímavédelem élharcosává szeretne válni. Helyi környezetvédelmi csoportok azonban még így is elégedetlenek. Hatással lesz ez a vállalatokra? Valóban tud ennél is többet tenni a holland kormány?

– Erősen támogatom a társadalmi egyeztetés intézményét, mely korábban is fontos szerepet játszott a megfelelő környezetvédelmi szabályozások kialakításában. Itt meg kell említenünk a megújuló energiaforrások kérdésénél is: e területen sokáig gyengén szerepeltünk, és a civil szervezeteknek minden oka megvolt az elégedetlenségre. 2018 óta viszont a megújulók kapcsán is igazán komoly célokkal álltunk elő. Amszterdam energiaellátását 2030-ra például 80%-ban megújuló forrásokból akarjuk biztosítani. Hollandia energiatermelésének 60%-át jelenleg a földgáz teszi ki, amit 2050-re szeretnénk nullára csökkenteni! Emellett 2050-re mind a klímavédelem, mind a körforgásos gazdaság terén átfogó változásokra törekszünk. Az ország szeretne teljes mértékben karbonsemlegessé és hulladékmentessé válni. Utóbbi ráadásul úgy, hogy már 2030-ra a felére csökkentjük a gazdaság nyersanyag-felhasználását.

Fontosnak tartom a civil szervezetek kritikáit, de ezzel együtt – a célkitűzéseket látva – racionális énem azt mondhatja velem, hogy a jelen tudásunk szerint minden tőlünk telhetőt megteszünk. Nemrég olvastam, hogy a megemelt célszámainknak köszönhetően a 2020-as években Hollandia lesz az egyik legvonzóbb befektetési célpont a megújuló energiák tekintetében. Ha a nemzetközi befektetők így vélekednek, akkor valamit biztosan jól csinálunk!

René van Hell, a Holland Királyság budapesti nagykövete

A napos oldal

Bár Hollandiáról sokaknak a szélerőművek jutnak az eszébe, az ország megújulóenergia-termelésének negyede napenergiából származik. Az egyre erősödő iparág tavaly közel másfélszeresére növelte villamosenergia-termelését

Minden vélemény számít!

A holland képviselőház a parlament alsóháza. Ha valakinek javaslata van például a környezet megóvására vagy az oktatás javítására, e szervnek jelezheti polgári kezdeményezés formájában. Ők gondoskodnak róla, hogy minden holland állampolgár kifejezhesse a véleményét

„Sokkal több eszközünk van a hulladékkezelésre, mint korábban. Például újratervezhetjük (redesign) a termékeinket, hogy azok sokkal tovább használhatók legyenek, könnyebb legyen megjavítani (repair), esetleg felújítani (refurbish) őket.”

(repurpose), amikor új funkciót adunk egy terméknek, például bakelit-lemezekből faliórát készítünk.

– Ha már a zöldberuházásokat említi, ezek megvalósításakor – a szakmai előkészítés mellett – mennyire fontos a kormányzat számára a társadalmi egyeztetés?

– Kiemelten! Az előző kérdésekben központi szerepet játszott a társadalmi egyeztetés kérdése, de álljon itt még egy példa arra, hogy nálunk ez milyen lényeges elem. Hollandiában az 50 fölötti generáció vagy épp az állatvédők érdekeit nemcsak civil szervezetek, hanem parlamenti pártok is képviselik – ennyire fontos, hogy a vélemény kifejezésén túl mindenkit képviseljünk.

– Említette a körforgásos gazdaságot: ha a hulladékkezelésről van szó, nekem mindig a „3R” szlogen, a „reduce–reuse–recycle” jut eszembe. Nemrég hallottam, hogy Hollandiában már „10R”-ről beszélnek. Mit jelent ez pontosan?

– A „10R” megközelítést történetesen az egyik amszterdami szomszédom vezette be a köztudatba. Jacqueline Cramer korábban környezetvédelmi miniszter volt, most az Utrechti Egyetem professzora, és mindemellett a körforgásos gazdaság élharcosa. Pár évvel ezelőtt – amikor egyre inkább foglalkozni kezdtünk e kérdéssel – Magyarországra is meghívtuk előadóként. A 10R arra utal, hogy napjainkban sokkal több eszközünk van a hulladékkezelésre, mint korábban. Például újratervezhetjük (redesign) a termékeinket, hogy azok sokkal tovább használhatók legyenek, könnyebb legyen megjavítani (repair), esetleg felújítani (refurbish) őket. A személyes kedvencem az újraértelmezés

„A követségi eseményeinket – amelyek manapság inkább az online térben zajlanak – egypár éve már karbonsemlegesítjük. Sőt, az elektromos eszközeink anyagsemlegesek is!”

Leszállás engedélyezve!

Jacob van den Borne nagy híve a drónok mezőgazdasági alkalmazásának, ám a szigorú repülési szabályozás megnehezíti a kísérletezést. Erre válaszul megnyitotta saját drónrepterét, ahol kedvére tesztelheti a legújabb technológiákat

– A diplomaták ökológiai lábnyoma elég tekintélyes! Tesznek valamit a nagy-követségen, hogy ezt valamelyest csökkentsék?

– Jogos felvetés: a diplomácia sok utazással jár, amelynek magas a környezetterhelése. A követségi autók szerencsére hibrid, és nemrég hagyták jóvá a kérvényünket, hogy – miután kiszolgált – egy teljesen elektromosra válthassunk. A városi közlekedésre van elektromos biciklink, a helyettesemről tudom, hogy ő kimondottan szereti használni. A követségi eseményeinket – amelyek manapság inkább az online térben zajlanak – egypár éve már karbonsemlegesítjük. Sőt, az elektromos eszközeink anyagsemlegesek is! Ez azt jelenti, hogy egy holland cég új telefon- vagy számítógép-beszerzésünk után a berendezéssel egyenértékű elektromos hulladékot gyűjt össze a harmadik világban és gondoskodik az újrahasznosításáról – és még sorolhatnám tovább. Nagykövetségeink között fenntarthatósági verseny is zajlik, amelyben mi az aranyérmes kategóriában szereplünk!

– A fenntarthatósági célok közül melyek a legfontosabbak Hollandia számára?

– Nehéz kérdés, hiszen egymásba fonódó, egymást támogató célokról beszélünk. A környezetvédelmi kapcsolódások mellett pedig hangsúlyos a társadalmi igazságosság is. A 17 cél közül különösen előkelő helyen állnak a vízgazdálkodás, az energia, a fenntartható fogyasztás, valamint a mezőgazdasággal, élelmiszerrel kapcsolatos feladatok.

– A mezőgazdaságot említve: Hollandiában az ezredforduló környékén egy évtized alatt megduplázódott a gazdálkodás alá vont földterület nagysága, ami a biodiverzitás csökkenését eredményezi. Van tervük ennek kezelésére is?

– A kormány idén döntött, hogy anyagilag is támogatja azokat a nagyüzemi állattartókat, akik áttérnek a körforgásos mezőgazdaságra, illetve modernizálják sertés/marhatelepüket vagy épp felhagynak e tevékenységükkel a Natura 2000-es területek közelében. Ez persze kisebb, gazdaságban hasznosuló területhez vezet, tehát még az eddigiéknél is hatékonyabbnak kell lenni. Talán sokan látták már David Attenborough *Egy élet a bolygónkon* című legújabb dokumentumfilmjét, amelyben a

„Hollandia két generáció alatt megtízszerezte a termelését, és mindezt úgy, hogy kevesebb vizet, műtrágyát, rovarölő szert használnak, és kevesebb a szennyezőanyag-kibocsátásuk is.”

„... ahogy a csillag megy az égen” – vagy a traktor a burgonyaföldön

A látottak alapján utóbbit használhatnánk a pontosság szinonimájaként is. A van den Borne-farmon szinte már mindent csúcstechnológia vezérel. A precíziós gazdálkodás számukra menedzsmenteszköz

természettudós említést tesz a holland mezőgazdaság példamutató fejlődéséről. Ahogy ő fogalmaz: „A holland gazdálkodók mesterévé váltak annak, hogy minden hektár földből a legtöbbet hozzák ki. Ezt pedig egyre fenntarthatóbban teszik. Hollandia két generáció alatt megtízszerezte a termelését, és mindezt úgy, hogy kevesebb vizet, műtrágyát, rovarölő szert használnak, és kevesebb a szennyezőanyag-kibocsátásuk is.” Ezt ennél jobban magam sem foglalhatnám össze.

A precíziós gazdálkodás előfutárának számítunk. Ez egy olyan gazdálkodási forma, amelyben modern vagy okostechnológiai eszközökkel támogatjuk a növénytermesztési eljárásokat – a legkisebb pazarlást is elkerülve. Ez Magyarországon is egyre népszerűbb, s személyes tapasztalattól tudom, hogy e területen az egyik legerősebb az együttműködésünk. Idén például egy virtuális túrát is szerveztünk a magyar közönség számára, amely során egy holland innovációs kertészeti központ, a World Horti Center működésébe nyerhettek betekintést, s a magyar precíziós mezőgazdaság szereplőivel együtt „Farminárium” címen szerveztünk online konferenciát.

Ha pedig már nem tudunk többet kihozni a földterületekből, elmozdulunk a víz felé. Rotterdamban nemrég építették meg a világ első „úszó farm”-ját, amely egy víz felszínén lebegő, szarvasmarhatartásra szolgáló építmény – jelenleg 32 jószággal!

– A fenntarthatóság több területén is említette a Magyarországgal való együttműködést. Miért fontos önöknek, hogy határaikon kívül is ekkora energiát fektessenek e célok elérésébe?

– A fenntarthatóság globális kérdés, amin nem lehet pusztán nemzeti összefogással dolgozni: határokon átívelő együttműködésre van szükség! Hollandiában eléggé elterjedt az „arany háromszög” megoldás, ami azt jelenti, hogy a közsféra az üzleti élettel és a tudományos intézetekkel összefogva – egymás segítése érdekében – tudásmegosztó „platformokat” hoz létre. A beszélgetésünk során kiemelttem a klímavédelmet és a körforgásos gazdaság megvalósítását. Komoly eredmény, hogy holland mintára Magyarországon az elmúlt években mindkét területen sikerült ilyen szerveződést létrehozni. Az egyik a Lean&Green Platform, amely a logisztikai folyamatok karbonsemlegesítését támogatja. A másik a Körforgásos Gazdasági Platform, melynek célja, hogy összefogja a körforgásos gazdaság területén tevékenykedő szereplőket.

– Jó hallani, hogy itthon is van hová fordulnia annak, aki ezzel foglalkozik. Bizonyára sok jó, magyar kezdeményezést látott az elmúlt években. Melyik a kedvence?

– Társadalmi szempontból az I Bike Budapest, amelyben nekem is volt szerencsém részt venni. Hiszem, hogy a biciklizés fontos közösségépítő és komoly szerepe van az autós közlekedés csökkentésében. A nagykövetségünk pár éve támogatott egy debreceni kezdeményezést, amelyben egy amszterdami biciklilerakó használt bicikliket adományozott hátrányos helyzetű fiatalokat foglalkoztató bringaműhelyeknek.

„Természet adta lehetőségekkel az életminőség javításáért”
– Így hangzik a Wageningen Egyetem hitvallása

„Hollandiában eléggé elterjedt az „arany háromszög” megoldás, ami azt jelenti, hogy a közsféra az üzleti élettel és a tudományos intézetekkel összefogva tudásmegosztó »platformokat« hoz létre.”

Bringázó nagykövet
Az I Bike Budapest felvonulást hagyományosan a mindenkori holland nagykövet nyitja meg. A célba érők vezetésével emelik magasba biciklijüket. René van Hell számára ez az egyik legkedvesebb rendezvény, amely ide köti. Fővárosunkat áttekerve ismerte és szerette meg annak ezer arcát

„A településfejlesztés során integrált tervezési modelleket használunk, amelyekben minden infrastrukturális tényezőt egyöntetűen figyelembe veszünk.”

Környezeti oldalról a Csernozjom Kft. működését emelném ki. Az ügyvezetője, Vona Viktória 9 évig élt Hollandiában: tanult, családot alapított, és megtapasztalta mezőgazdasági kultúránk csínját-bínját, hazatérte óta pedig nagyban hozzájárul a holland gazdálkodási technológiák magyarországi elterjesztéséhez. Mi is sokszor dolgozunk velük. Nagy örömmel hallottam, hogy nemrég egy agrárszaklap úgy hivatkozott rá, mint: „A lány, aki Hollandiából hozta magával a precíziós gazdálkodás jövőjét”. Nagykövetségként az ember nem is képzelhet el ennél inspirálóbb történetet.

– Említette a biciklizést mint személyes kedvencét. A Földgömbben is írtunk már a holland kerékpáros-kultúráról. Valóban igaz, hogy a településfejlesztések során először a kerékpárutak készülnek el és csak ezt követi az autótút?

– Ez azért egy picit túlzás, de az igaz, hogy a biciklizés támogatása kiemelt fontosságú. A településfejlesztés során integrált tervezési modelleket használunk, amelyekben minden infrastrukturális tényezőt egyaránt figyelembe veszünk. A kerékpárutak a településeken kedvezőbb közlekedési feltételeket biztosítanak, mint az autós útvonalak. Bicajjal közlekedni gyorsabb, olcsóbb a tárolása, és a települések központjához közeledve több lehetőséget is kínál, hiszen az autótutak nem érnek el mindenhová.

– Budapesten kísérleti jelleggel alakították ki kerékpárutat a Nagykörúton, amely éles vitát szült. Ön szerint mi az oka, hogy még mindig nincs megfelelő kerékpáros-úthálózat a fővárosban és a társadalmi támogatottság is messze elmarad a holland példától? És mi a titka a holland kerékpáros-kultúrának?

– Fordítsuk meg a kérdést! Mit gondol, mi lehet a gond Budapesten? Szerintem az emberek – mind Hollandiában, mind Magyarországon – általában a számukra legkényelmesebb megoldást választják. Nem az a döntő, hogy valaki egészségesen akar-e élni vagy így akarja csökkenteni az ökológiai lábnyomát. Hollandiában pusztán racionalitásból is megéri a bringát választani autó helyett, mert sokkal praktikusabb és olcsóbb! Korábban esett szó településtervezésről is: régebben elvárás volt, hogy egy nagyobb komplexum – stadion, pláza stb. – építéskor férőhelyszám-arányosan jókora autóparkoló is kell építeni. Ez nyilvánvalóan hívószó: ha ide jössz, gyere autóval!

Hollandiában ráadásul egyre erőteljesebb a kerékpáros- és a vonatközlekedés összekapcsolása. A közösségi közlekedés bringás használata a 2008-as félmillióról 2017-re 3,2 millióra nőtt. A nagy parkolókapacitásokat pedig inkább a bicajoknak építjük. Sőt, az utóbbi időben ezeket is megpróbáljuk minél ösztönzőbbé, látványosabbá tenni. És ha már a kerékpáros-„kultúra” szót használta: a kerékpározás nálunk lassan tényleg szinte kulturális tevékenységgé válik. Van olyan múzeumunk, amely bringával is bejárható, s olyan kerékpárgarázsunk, amelynek belső homlokzata egy holland művész festészeti stílusát tükrözi. Szerintem az ilyen tudatos és egyben jópofa lépésekben rejlik a titkunk.

Visszatérve Budapest helyzetére: a közlekedési kultúrának tényleg sokat kell még fejlődnie. Ebben fontos szerepet játszik a bicikliközlekedés segítése, s ezt mindig is a küldetésünknek tekintettük kollégáimmal. Budapest gyönyörű város, amely nem véletlenül számít turistamágnak. Ám úgy gondolom, hogy turistaként akkor érezzük jól magunkat egy városban, ha az mentes az autók zajától és szmogjától, és bringával vagy közösségi közlekedéssel is egyszerűen mozoghatunk. Ha Budapest szeretné közlekedését megőrizni, cselekednie kell!

„Hollandiában pusztán racionalitásból is megéri a bringát választani autó helyett, mert sokkal praktikusabb és olcsóbb. Nem az a döntő, hogy valaki egészségesen akar-e élni vagy így akarja csökkenteni az ökológiai lábnyomát...”

Nézd meg az előadást is 2020. 11. 15-én, vagy később, honlapunkon!

www.zoldgombfesztival.hu

Ahol több a bringa, mint az ember

Hollandiában nagyjából 22 millió bicikli van. A lakosság 84%-a minimum egy példánnyal rendelkezik. A bringasávok hossza 32 000 kilométer. A megtett utazások negyede kerékpárral történik, ami 15,5 milliárd kilométert jelent évente

OZONE
GONDOLKODNI MENŐ!

OZONE UNIVERZUM

AZ OZONE TV
MŰSORÁN

TITOKZATOS
MAGYARORSZÁG

VISSZANÉZHETŐ AZ OZONETV.HU-N

